

Emil Spajić

RIMSKI NOVCI NAĐENI U BARANJI

Baranja je velika ravnica koja se prostire između tokova rijeka Drave i Dunava a na sjeverozapadu dopire do gore Mecsek u Mađarskoj. Cjelokupna Baranja obuhvaća 5.090 km² od kojih 3.943 km² pripada Mađarskoj a 1.147 km² Jugoslaviji.

Baranja je dio Panonske nizine koja je nastala ulegnućem u tercijaru kao i nanosima i djelovanjem vjetrova u toku kvartarnog razdoblja. Pokrov te velike nizine je od lesa, koji se veoma lako može obrađivati što je bilo od prvorazrednog značaja u doba razvitka zemljoradnje.

U našem dijelu Baranje nalazi se hrpat koji se proteže od Batine prema jugozapadu do Belog Manastira u dužini od oko 20 km. Najveća mu je širina 3 km, a najviši vrh je 243 metra. Zemljište koje se nalazi uzduž obala Drave i Dunava je poplavno i močvarno. Onaj dio zemljišta do kojeg ne dopiru poplave jeste dobro obradivo i plodno.

Baranjski hrpat, izdignuće iznad okolnog terena bio je u svako godišnje doba prolazan, pa je od uvijek bio dobra komunikacija. Okolne močvare pružale su mu dobru zaštitu, te su mnogobrojne ljudske grupe još od neolitika, brončanog i željeznog doba, rimskog razdoblja i srednjeg vijeka, težile da zauzmu taj važan strategijski položaj. Preko hrpta išli su i trgovački putevi prema sjeveru, prema Karpatima, pa je zaposjedanje ovih puteva bilo veoma važno i iz ekonomskih razloga. Zbog toga je posve razumljivo, da je ovaj hrvat bio oduvijek ne samo naseljen, nego, tako se upravo može reći gusto i kontinuirano naseljen. Do sada su poznata mnogobrojna prethistorijska naselja duž cijelog hrpta, a najbrojnija su u okolini Batine. Kod Batine hrpat se visoko izdiže iznad Dunava, te onaj tko drži taj položaj ujedno kontrolira vodeni put Dunavom.

Da je hrpat dobro strategijsko mjesto uočili su i Rimljani. Oni su nekoliko važnijih položaja utvrdili tako da su gospodarili svim prilazima i prolazima. Potpuno je jasno da su zauzeli i utvrdili najvažniji položaj iznad Dunava kod današnje Batine. Ovaj je lokalitet »Gradac« već poodavno poznat i mnogi se arheološki predmeti, površinski nalazi, čuvaju u Muzeju Slavonije Osijek i Gradskom muzeju Sombor. Pored arheološkog materijala, ovaj je lokalitet dobro poznat i numizmatičarima po obilju pronađenih numizmata. Znajući da nekoliko sabirača iz Batine i bliže okolice već imaju male zbirke sa ovog terena, mislimo, da bi bilo korisno objaviti podatke o tim novcima. (Vidi preglednu kartu).

Sada obrađujemo sakupljeni materijal koji se nalazi u zbirci Troszt Sandora, učitelja iz Kopačeva, koju nam je stavio na uvid i obradu. Ovim mu se putem najljepše zahvaljujemo na predusretljivosti i ljubaznosti. Namjeravamo sa ovog terena objaviti i podatke o sakupljenim novcima koji se nalaze i kod drugih sabirača kao i novcima koji se nalaze u zbirci Muzeja Slavonije.

Premda je ovo skroman prilog, mogao bi biti koristan u sagledavanju problema oko valorizacije ovog rimskog logora koji je zauzimao značajno mjesto na rimskom limesu i koji je bio veoma važna karika obrambenog sistema na potezu Aquincum, Mursa, Teutoburgium, Singidunum.

Kod opisa novaca držali smo se uglavnom ovoga slijeda: prvo je opisan avers (lice) a zatim revers (naličje) i to tako da se citira tekst legende a zatim predstava na novcu. Naznačavano je da li je tekst legende s prekidom ili je bez prekida, podatak o metalu od kojega je kovan, očuvanost i upoređivanje svakog novca prema Cohenu. Ako je novac loše očuvan ne objašnjava se detaljno, jer je bilo nemoguće ustanoviti pojedinosti. Opis novca prema njegovoj novčanoj vrijednosti, težini i promjeru ne navodi se, jer su svi opisani komadi opće poznati i posve obični te ih svaki sabirač imade po nekoliko komada u svojoj zbirci. Vrsta metala označena je ovako: bakar, bronca i orihalk sa AE, bakar sa nešto malo srebra sa B (billon), srebro sa AR. Očuvanost novca označava se brojkama od 1 do 5. Komadi označeni s brojkom 1 jesu najlošiji, s brojkom 2 su u veoma lošem stanju te se često nije mogao neki od bitnih elemenata ustanoviti.

Osnovna literatura kojom smo se služili jeste H. Cohen: *Description historique des monnaies frappées sous l'empire romain*, Paris, 1886; Babalon: *Description historique et chronologique de la republique romaine*, Paris, 1885; D. R. Sear: *Roman Coins*, London 1964 (u tekstu označen sa S); H. A. Seaby: *Roman Silver Coins*, London 1968. (u tekstu označen sa S 2); H. A. Seaby: *Roman Silver Coins*, London, 1969. (u tekstu označen sa S 3).

Kako je već rečeno za svaki je novac citiran Cohen, napr. Coh. 4, 120, 18, tj. Cohen četvrta knjiga, strana 120, redni broj 18.

1. BRUTVS; Q. Caepio Brutus, glava L. Junija Bruta okrenuta nadesno, natpis bez prekida.
AHALA; glava C. Servija Ahale okrenuta nadesno, AR, očuvanost 3, Bab, 2, 113, 29; S, 36, 263; S 1, 56, 30.
2. CAESAR AVGVSTVS DIVI F PATER PATRIAE; glava okrenuta nadesno sa lovor-vijencem, natpis bez prekida.
C L CAESARES AVGVSTI F COS DESIG PRINC IVVENT; Kajus i Lucijus stoje, drže koplje i štit, natpis bez prekida.
AR, očuvanost 4, Coh. 1, 69, 42; S, 134, 43.
3. GERMANICVS CAESAR TI AVG F DIVI AVG N; glava okrenuta nadesno, natpis bez prekida.
TI CLAVDIVS CAESAR AVG GERM P M TR P IMP P P, S | C; natpis bez prekida, AE, očuvanost 5, S, 57, 501. Tabla I, br. 1.
4. TI CLAVDIVS CAESAR AVG P M TR P IMP P P; glava okrenuta nadesno, natpis bez prekida.

- LIBERTAS AVGVSTA, S | C; božica stoji okrenuta nadesno, u lijevoj ruci drži kapu, simbol slobode, dok je desnu ispružila, AE, očuvanost 3, Coh. 1, 254, 47; S, 60, 538.
5. TI CLAVDIVS CAESAR AVG P M TR P IMP P P; glava okrenuta nalijevo, natpis bez prekida.
S | C; Božica stoji okrenuta nadesno, drži koplje i štit, AE, očuvanost 3, Coh, 1, 257, 84; S. 60, 539.
6. NERO CAESAR AVG GERM IMP; glava okrenuta nalijevo s lovor-vijencem.
S | C; Viktorija sa štitom okrenuta nalijevo, AE, očuvanost 2, Coh. 1, 298, 289.
7. IMP TITVS CAES VESPASIAN AVG P M; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
TR P IX IMP XV COS VIII P P; kurulska stolica na kojoj se nalazi vijenac, natpis bez prekida, AR, očuvanost 2, Coh. 1, 455, 318. Tabla I, br. 2.
8. IMP CAES NERVAE TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P; glava okrenuta na natpis bez prekida.
S P Q R — OPTIMO PRINCIPI S | C
ARAB ADQ, personifikacija Arabije stoji okrenuta nalijevo, drži grančicu, pokraj nogu nalazi se ptica; natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 2, 2, 20, 31.
9. IPM CAES NERVAE TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS V P P; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
S P Q R OPTIMO PRINCIPI; S | C skup zarobljenog oružja, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 2, 77, 580; S, 82, 920. Tabla I, br. 3.
10. CAES NERVA TRAIAN AVG GER P M; glava nadesno s lovor-vijencem?, natpis bez prekida.
TR POT COS IIII P P; S | C; slika reversa potpuno uništena.
11. HADRIANVS AVG COS III P P; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis s prekidom.
FORTVNA AVG; Fortuna stoji okrenuta nalijevo drži kormilo i rog obilja, AR, očuvanost 2, Coh. 2, 171, 765; S 2, 116, 762a.
12. HADRIANVS AVG COS III P P; glava okrenuta nadesno, natpis sa prekidom.
MONETA AVG; Moneta stoji okrenuta nalijevo, drži vagu i rog izobilja, AR, očuvanost 3, Coh. 2, 186, 963; S, 87, 991; S. 2, 121, 963.
13. SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG P P; glava okrenuta nalijevo; natpis sa prekidom.
S | C
CONCORDIA AVG; Konkordija sjedi okrenuta nalijevo, drži žrtvenu kupu, iza stolca rog obilja, AE, očuvanost 3, Coh. 2, 248, 19; S, 91, 1096. Tabla I, br. 4.

14. ANTONINVS AVG PIVS P P TR P XII; glava okrenuta nadesno sa lovor-vijencem, natpis bez prekida.
S | C ; revers potpuno uništen.
15. DIVA FAVSTINA; glava okrenuta nadesno, natpis s prekidom.
AVGVSTA S | C ; Ceres stoji okrenuta nalijevo, lijevom rukom drži buktinju a desnom pridržava odjeću, AE, očuvanost 2, Coh. 2, 421, 104.
16. FAVSTINA AVG ANTONINI AVG P P; glava okrenuta nadesno, natpis s prekidom.
CONCORDIA AVG; Konkordija sjedi okrenuta nalijevo, drži žrtvenu kupu i rog izobilja, natpis s prekidom, AR, očuvanost 2, Coh. 2, 424, 146; S. , 97, 1239; S. 2, 164, 146.
17. AVRELIVS CAESAR AVG PII F COS II; glava okrenuta nadesno, natpis s prekidom.
S | C ; božica stoji okrenuta nadesno, drži koplje i naslanja se na štit, AE, očuvanost 5, Coh. 3, 57, 573ü. Tabla I, br. 5.
18. IMP M ANTONINVS AVG TR P XXV; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis s prekidom.
VOTA SVSCEP DECENN II COS III S | C ; M. Aurelije zastrte glave stoji okrenut nalijevo ispred žrtvenika, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 3, 104, 1038. Tabla I, br. 6.
19. FAVSTINA AVG PII AVG FIL; glava okrenuta nadesno, natpis bez prekida.
CONCORDIA; Konkordija sjedi okrenuta nadesno, drži cvijet, iza nje rog izobilja, natpis s prekidom, AR, očuvanost 3, Coh. 3, 140, 54; S. 2, 189, 42.
20. M COMMODVS ANTONINVS AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis s prekidom.
TR P VIII IMP V COS IIII P P; Mars ide nadesno nosi koplje i ratni plijen, natpis s prekidom, AR, očuvanost 4, Coh, 3, 339, 853; S. 2, 214, 853. Tabla I, br. 7.
21. IMP CA L SEP SEV PER AVG COS II; glava okrenuta nadesno sa lovor-vijencem, natpis bez prekida.
MART VICTOR; Mars ide nadesno nosi koplje i ratni plijen, natpis s prekidom, AR, očuvanost 3, Coh. 4, 37, 324.
22. ANTONINVS PIVS FEL AVG; glava okrenuta nadesno sa lovor-vijencem, natpis bez prekida.
P M TR P XVI COS IIII P P; Serapis stoji okrenut nalijevo i drži žezlo, natpis bez prekida, AR, očuvanost 3, Coh. 4, 166, 212; S. , 128, 1831.
23. ANTONINVS PIVS AVG GERM; poprsje okrenuto nadesno sa lovor-vijencem, natpis bez prekida.
P M TR P XVII IMP III COS IIII P P S | C ; Mars stoji okrenut nalijevo naslonjen na štit, drži Pobjedu i koplje, ispred njegovih nogu sjedi zarobljenik, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 4, 170, 254. Tabla I, br. 8.

24. IMP ANTONINVS AVG; poprsje okrenuto nadesno s lovor-vijencem i plaštem, natpis bez prekida.
PROVID DEORVM; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži koplje i rog izobilja, natpis s prekidom, AR, očuvanost 2, Coh. 4, 4, 346, 242; S. 3, 119, 242.
25. IMP SEV ALEXAND AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu i plaštu s lovor-vijencem, natpis s prekidom.
VICTORIA AVG; Pobjeda ide nadesno i drži vjenčić i palminu grančicu, natpis bez prekida, AR, očuvanost 3, Coh. 4, 458, 560; S. 3, 145, 560.
26. IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
IOVI CONSERVATORI; Jupiter stoji okrenut nalijevo, drži grom i žezlo, natpis s prekidom, AR, očuvanost 2, Coh. 5, 31, 103.
27. IMP M IVL PHILIPPVS AVG; poprsje okrenuto nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
SAECVLARES AVG S|C; jelen okrenut nadesno, natpis bez prekida, AE, očuvanost 3, Coh. 5, 113, 183; S. 160, 2501. Tabla II, br. 9.
28. IMP TRAIANVS DECIVS AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
PROVINCIA DACIA |
AN III?; personifikacija Dacije stoji između lava i orla sa dva vojnička znaka, natpis sa prekidima, AE, očuvanost 2, Coh. 5, 199, 133.
29. IMP C C VIB TREB GALLVS AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
LIBERTAS PVBLICA; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži kapu-simbol slobode i žezlo, natpis bez prekida, AR, očuvanost 3, Coh. 5, 245, 68; S. , 169, 2687.
30. IMP C GALLVS (—?) IMP C C; poprsje okrenuto nadesno sa lovor-vijencem, natpis bez prekida.
PMS C PMS C |
AN X(IV?); veoma slab i dvostruki otisak ženskoga lika, bika i lava, natpis s prekidom. Ovaj je novac vjerovatno bio dva puta u kalupu pa se od oba kovanja naziru samo pojedini dijelovi. Avers vjerovatno treba da glasi: IMP C GALLVS P FELIX AVG. Coh. 5, 254, 145. Tabla II, br. 10.
31. IMP C VOLVSIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno sa lovor-vijencem i plaštom, natpis bez prekida.
PMS COL VIM |
AN XIII; personifikacija Viminaciuma stoji raširenih ruku između lava i bika, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 5, 281, 147.
32. IMP C P LIC VALERIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.

- ANNONA AVGG; božanstvo stoji okrenuto nadesno, drži dva žitna klasa i rog izobilja, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, kovanje vrlo slabo, Coh. 5, 300, 13.
33. IMP C P LIC VALERIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
APOLINI CONSERVA; Apolon neodjeven stoji okrenut nalijevo, drži grančicu lovora, natpis s prekidom, B, očuvanost 5, Coh. 5, 300, 17; S. , 174, 2778. Tabla II, br. 11.
34. IMP C P LIC VALERIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
ORIENS AVGG; Sunce ide nalijevo okrunjeno zrakastom krunom, desna ruka je podignuta a u lijevoj drži bič, natpis s prekidima, B, očuvanost 2, Coh. 5, 311, 144.
35. IMP C P LIC VALERIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
RESTITVTOR ORBIS; Valerijan u vojničkoj opremi stoji okrenut nalijevo i drži koplje, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 315, 187.
36. IMP C P LIC VALERIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
VICTORIA AVGG; Pobjeda stoji okrenuta nalijevo, naslonjena na štit i drži grančicu, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 5, 318, 224.
37. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno, sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
ABVNDANTIA AVG; božanstvo stoji okrenuto nadesno, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 347, 5; S. 178, 2839.
38. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
AEQVITAS AVG; božanstvo okrenuto nalijevo, drži vagu i rog izobilja, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 350, 24; S. , 178, 2840.
39. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
DIANAE CONS AVG |
 XI; jelen ide nalijevo, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 362, 158.
40. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
DIANAE CONS AVG |
 I ; antilopa ide nalijevo, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 363, 165.
41. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
FELICI AVG; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži Merkurov štap sa zmijama i rog izobilja, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 364, 181. Tabla II, br. 12.

42. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
FIDES MILITVM; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži vojnički znak i žezlo, natpis bez prekida, B, očuvanost 3, Coh. 5, 370, 246; S. 178, 2856.
43. GALLIENVS AVG; poprsje pokrenuto nadesno sa zrakastom krunom i plaštem, natpis bez prekida.
FORTVNA REDVX; Fortuna stoji okrenuta nalijevo, drži kormilo i rog izobilja, B, očuvanost 2, Coh. 5, 372, 269; S. , 178, 2859.
44. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
LIB AVG | XI; božanstvom stoji okrenuto nalijevo, drži žezlo, natpis s prekidom, B, očuvanost 3, Coh. 5, 394, 558.
45. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
MARTI PACIFERO A| ; Mars stoji okrenut nalijevo, drži maslinovu grančicu i koplje, na zemlji je uspravan štit, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 400, 617; S. , 179, 2880.
46. GALLIENVS AVG; poprsje okrenuto nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
PAX AVG C| I ; božanstvo okrenuto nadesno, drži maslinovu grančicu i žezlo, natpis s prekidom, B, očuvanost 2, Coh. 5, 413, 737.
47. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
PAX PVBLICA; božanstvo sjedi okrenuto nalijevo, drži grančicu i žezlo, natpis s prekidom, B, očuvanost 3, Coh. 5, 416, 773.
48. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
PIETAS AVG; božanstvo stoji okrenuto nalijevo raširenih i uzdignutih ruku ispred žrtvenika, natpis bez prekida, B, očuvanost 3, Coh. 5, 417, 786.
49. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
PROVI AVG; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži štapić i rog izobilja, natpis bez prekida, B, očuvanost 3, Coh. 5, 425, 854.
50. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
PROVID AVG; Galijen stoji okrenut nalijevo u vojničkom odijelu, drži kuglu i koplje, natpis bez prekida, B, očuvanost 3, Coh. 5, 425, 859; S. 179, 2888.
51. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
PVDICITIA | Q; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži ukoso postavljeno žezlo, B, očuvanost 2, Coh. 5, 488, 893.

52. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
VBERITAS AVG; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži grozd i rog izobilja, B, očuvanost 2, Coh. 5, 439, 1008; S., 179, 2894.
53. IMP GALLIENVS PF AVG GERM; poprsje okrenuto nadesno s zrakastom krunom, natpis bez prekida.
VICTORIA GERM; Pobjeda stoji okrenuta nalijevo, drži vijenac i palminu grančicu, ispred nje sjedi na zemlji pobjeđeni neprijatelj, B, očuvanost 2, Coh. 5, 453, 1162.
54. GALLIENVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s zrakastom krunom, natpis bez prekida.
VIRTVS AVG; božanstvo stoji okrenuto nalijevo sa šljemom na glavi, oslanja se na štit, natpis s prekidom, B, očuvanost 2, Coh. 5, 460, 1235.
55. GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno s zrakastom krunom, natpis bez prekida
VIRTVS AVG |
 S; božanstvo stoji okrenuto nalijevo sa šljemom na glavi, oslanja se na štit i drži koplje, natpis s prekidom, B, očuvanost 3, Coh. 5, 460, 1236; S. 179, 2901.
56. IMP C GALLIENVS AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis, bez prekida.
PMS COL VIM |
 AN XVI; personifikacija Viminaciuma okrenuta nalijevo, stoji između lava i bika, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 5, 473, 1362.
57. SALONINA AVG; glava okrenuta nadesno s diademom, natpis bez prekida.
PVDICITIA božanstvo sjedi okrenuto nalijevo, pridržava veo i drži žezlo, natpis bez prekida, B, očuvanost 2, Coh. 5, 506, 94; S. 181, 2943.
58. IMP C PIAV VICTORIANVS PF AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
INVICTVS * | ; božanstvo ide nalijevo, desna je ruka podignuta a u lijevoj drži šibu, natpis s prekidom, B, očuvanost 2, Coh. 6, 73, 46.
59. IMP TETRICVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
HILARITAS AVG; božanstvo stoji okrenuto nadesno, drži palminu grančicu i rog izobilja, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 97, 49.
60. IMP CLAVDIVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom.
CONSECRATIO; žrtvenik, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 135, 48.
61. IMP CLAVDIVS AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom.

- FORTVNA RED; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži žrtvenu posudu i rog izobilja, ispred nje žrtvenik, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 139, 98.
62. IMP CLAVDIVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom.
FORTVNA REDVX; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži kormilo i rog izobilja, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 140, 102; S. 191, 3103.
63. IMP C CLAVDIVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom.
GENIVS EXERCI; božanstvo stoji okrenuto nalijevo ispred žrtvenika, drži žrtvenu posudu i rog izobilja, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 140, 114; S. 191, 3104.
64. IMP CLAVDIVS AVG; glava okrenuta nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida
MARS VLTOR; $\overline{\text{M}}$; Mars ide nadesno, nosi ratni plijen i koplje, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 145, 159.
65. IMP CLAVDIVS AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom.
ORIENTIS AVG; božanstvo sa zrakastom krunom stoji okrenuto nalijevo, drži kuglu, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 148, 186.
66. IMP C CLAVDIVS AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom.
SPES PVBLICA; božanstvo ide nalijevo, drži cvijet i pridržava odjeću, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 157, 281; S. 191, 3120.
67. IMP CLAVDIVS AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom.
VBERITAS AVG; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži grozd i rog izobilja, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 158, 286.
68. IMP C AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
CONCORDIA MILITVM $\overline{\text{XXI VI}}$; muškarac u togi stoji okrenut nadesno, a žena okrenuta nalijevo drži vjenčić, natpis bez prekida, AE, očuvanost 4, Coh. 6, 183, 63.
69. IMP AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom.
FIDES MILITVM $\overline{\text{C}^*}$; vojnik stoji okrenut nadesno i predaje kuglu AE, očuvanost 2, Coh. 6, 186, 93.
70. IMP AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
FORTVNA REDVX $\overline{\text{T}}$; božanstvo sjedi okrenuto nalijevo, drži kormilo i rog izobilja, natpis s prekidom, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 186, 95; S. 194, 3159.

71. IMP AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom,, natpis bez prekida.
IOVI CONSER $\frac{|}{* Q}$; $\frac{|}{* P}$; Aurelijan stoji okrenut nadesno u vojničkom odijelu, drži žezlo, prema njemu okrenut je Jupiter i pruža kuglu, natpis s prekidima, AE, očuvanost 5, Coh. 6, 187, 105; S. 194, 3160. Tabla II, br. 13
72. IMP C AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom.
ORIENS AVG $\frac{|}{P}$; božanstvo stoji i gleda nalijevo, drži kuglu, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 190, 143.
73. IMP AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
ORIENS AVG $\frac{|}{XXI}$; božanstvo ide nadesno, drži u ruci grančicu, ispred nogu se nalazi zarobljenik, AE, očuvanost 2, Coh, 6, 192, 159.
74. IMP AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom.
PAX AVGVSTI $\frac{*|}{Q}$; božanstvo ide nalijevo, drži maslinovu grančicu i žezlo, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 193, 169.
75. IMP AVRELIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
RESTITVTOR ORBIS; Aurelijan stoji okrenut nalijevo u vojničkom odijelu, drži koplje i prima vijenac, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 198, 209.
76. SEVERINA AVG; poprsje okrenuto nadesno s diademom, natpis bez prekida.
VENVS FELIX $\frac{|}{C}$; božanstvo stoji okrenuto nadesno, drži kip i žezlo, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 211, 14; S. 196, 3187.
77. IMP C M CL TACITVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom.
SALVS AVG $\frac{|}{XXI \Delta}$; božanstvo stoji okrenuto nadesno, drži žezlo, nalazi se ispred žrtvenika, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 233, 123; S. 198, 3211.
78. PROBVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis s prekidom.
ADVENTVS AVG $\frac{|}{A — Z}$; Probus jaši nalijevo i drži žezlo, ispred konja na zemlji sjede dva zarobljenika, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 260, 46.
79. IMP C M AVR PROBVS AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i zrakastom krunom, natpis bez prekida.
CLEMENTIA TEMP $\frac{|}{T}$
 $\frac{|}{XXI}$; Probus u vojničkom odijelu stoji okrenut

nadesno, drži žezlo, nasuprot njemu stoji Jupiter s kuglom i žezlom, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 264, 87.

80. IMP C M AVR PROBVS AVG; poprsje okrenuto nalijevo s plaštem i zrakastom krunom i drži žezlo, natpis bez prekida.
CLEMENTIA TEMP | P

KA ; Probus u vojničkom odijelu stoji okrenut nadesno, drži žezlo, nasuprot njemu stoji Jupiter s kuglom i žezlom, natpis s prekidima, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 264, 92.

81. IMP PROBVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom.
CONCORDIA AVG; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži žrtvenu kupu i dvostruki rog izobilja, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 268, 150.

82. IMP PROBVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
CONCORDIA MILITVM | P

XXI ; Probus stoji okrenut nadesno i pruža ruku božanstvu koje stoji okrenuto prema njemu, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 270, 169.

83. IMP C M AVR PROBUS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s plaštem i zrakastom krunom, natpis bez prekida.
RESTITVT ORBIS | *

XXI P ; božanstvo stoji okrenuto nadesno i pruža vijenac Probusu koji stoji u vojničkom odijelu i drži kuglu i žezlo, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 305, 509; S. , 200, 3264.

84. VIRTVS PROBI AVG; poprsje okrenuto nalijevo sa šljemom, drži štit i koplje, natpis bez prekida.
SALVS AVG |

XXI ; božanstvo stoj ispred žrtvenika okrenuto nalijevo, drži žezlo, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 311, 569.

85. IMP C M AVR PROBVS AVG; poprsje okrenuto nalijevo sa zrakastom krunom i plaštem, drži žezlo, natpis bez prekida.
SOLI INVICTO C | M

XXIV ; božanstvo sa zrakastom krunom u četve-roprogu, natpis s prekidima, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 320, 674.

86. IMP CARVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis bez prekida
IOVI VICTORI |

KAB ; Jupiter stoji okrenut nalijevo, drži Pobjedu i žezlo, ispred nogu nalazi se orao, natpis s prekidima, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 354, 36.

87. M AVR NVMERIANVS NOB C; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.
PRINCIPI IVVENTVT |

KA Δ ; Numerijan stoji okrenut nalijevo u

vojničkom odijelu, drži žezlo, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 376, 76.

88. IMP C M AVR CARINVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu i plaštu sa zrakastom krunom.

AETERNIT AVG

KHT ; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži kuglu, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 384, 12.

89. IMP C M AVR CARINVS AVG; poprsje okrenuto nadesno sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.

FIDES MILITVM

KAE ; božanstvo stoji okrenuto nalievo i drži dva vojnička znaka, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 6, 386. 30; S. 206, 3365.

90. IMP C C VAL DIOCLETIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa zrakastom krunom, natpis bez prekida.

CONSERVATOR AVGG B

XXIO ; Dioklecijan stoji okrenut nadesno i drži žezlo, nasuprot njemu je Jupiter sa žezlom a između njih je žrtvenik, natpis s prekidom, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 420, 42; S. 213, 3411.

91. IMP C M A MAXIMIANVS AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i zrakastom krunom, natpis bez prekida.

CONCORDIA MILITVM Δ

XXI ; Maksimijan stoji okrenut nadesno u vojničkom odijelu i drži kratko žezlo, prema njemu okrenut stoji Jupiter i drži dugo žezlo, natpis bez prekida, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 499, 53.

92. IMP C M A MAXIMIANVS AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.

GENIO POPVLI ROMANI

S | Γ ; božanstvo okrenuto nalijevo, drži žrtvenu posudu i rog izobilja, natpis s prekidom, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 511, 182.

93. IMP C M A MAXIMIANVS PF AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.

GENIO POPVLI ROMANI

TSA ; božanstvo okrenuto nalijevo, drži žrtvenu posudu i rog izobilja, natpis s prekidom, AE, očuvanost 3, Coh. 6, 511, 184.

94. GAL MAXIMIANVS PF AVG; glava okrenuta nadesno, s lovor-vijencem, natpis bez prekida.

GENIO AVGVSTI U | A

SIS ; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži žrtvenu posudu i rog izobilja, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 106, 40; S. 224, 3617.

95. GAL VAL MAXIMIANVS NOB CAES; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem.

GENIO POPVLI ROMANI Δ

.T S. ; božanstvo stoji okrenuto nalijevo,

drži žrtvenu posudu i rog izobilja, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 109, 78.

96. GAL VAL MAXIMIANVS NOB C; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem.
GENIO POPVLI ROMANI $\frac{|}{\text{SIS}}$; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži žrtvenu posudu i rog izobilja, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 149, 86.
97. IMP LIC LICINIUS PF AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem.
GENIO AVOVSTI $\frac{|}{\text{SIS}}$; božanstvo okrenuto nadesno, drži žrtvenu posudu i rog izobilja, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 192, 26; S. 229, 3693.
98. IMP C LIC LICINIUS PF AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem.
GENIO AVGVSTI $\frac{|}{\text{SIS}}$; božanstvo okrenuto nalijevo, drži rog izobilja, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 192, 32; S. 229, 3694.
99. IMP LIC LICINIUS PF AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
IOVI CONSERVATORI $\frac{|}{\text{SIS}}$; božanstvo stoji okrenuto nalijevo, drži kuglu i žezlo, ispred njega nalazi se jedan vijenac, natpis s prekidom, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 196, 79.
100. IMP LIC LICINIUS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno s lovor-vijencem i plaštem, natpis bez prekida.
IOVI CONSERVATORI AVGG NN $\frac{|}{\text{SIS}}$; Jupiter stoji okrenut nalijevo, drži Pobjedu koja se nalazi na kugli i žezlo, ispred njegovih nogu nalazi se orao koji u kljunu drži vjenčić, natpis s prekidima, AE, očuvanost 4, Coh. 7, 201, 123.
101. CONSTANTINVS AVG; poprsje okrenuto nalijevo u oklopu sa šljemom, natpis s prekidom.
BEAT TRANQLITAS $\frac{\text{VOT}}{\text{XX}}$
 $\frac{\text{PLON}}$; žrtvenik sa tekstom, iznad žrtvenika kugla i dvije zvijezde, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 232, 26.
102. CONSTANTINVS AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis s prekidom.
BEATA TRANQVILLITAS $\frac{\text{VOT}}{\text{IS}} \frac{\text{XX}}{\text{PLON}}$; žrtvenik na kome se nalazi kugla, natpis s prekidima, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 231, 15.

103. CONSTANTINVS AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis s prekidom.
DN CONSTANTINI MAX AVG VOT
XX
TSrVI ; lovor-vijenac, natpis bez prekida, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 242, 123.
104. CONSTANTINVS AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i dijademom, natpis s prekidom.
GLORIA EXERCITVS
CONST ; dva vojnika stoje okrenuti jedan prema drugom, drže koplje i oslanjaju se na štit, između njih nalazi se vojnički znak, natpis s prekidima, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 257, 244.
105. CONSTANTINVS PF AVG; isto kao gornji.
GLORIA EXERCITVS; isto kao gornji, AE, 2, Coh. 7, 257, 246.
106. CONSTANTINVS MAX AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i dijademom, natpis s prekidom.
GLORIA EXERCITVS
.ASIS. ; SMANA ; SMNB ; SMTS ; (—?) ;
dva vojnika stoje okrenuti jedan prema drugom, drže koplje i oslanjaju se na štit, između njih nalaze se dva vojnička znaka, AE, Coh. 7, 257, 254; S. 235, 3786.
107. IMP CONSTANTINVS PF AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
IOVI CONSERVATORI | A | r
SIS ; SIS ; Jupiter stoji okrenut nalijevo, drži kuglu i koplje, pored njegovih nogu nalazi se orao koji u kljunu drži vjenčić, natpis s prekidom, očuvanost 4, Coh. 7, 262, 289.
108. IMP CONSTANTINVS PF INV AVG; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
IOVI CONSERVATORI
.TSA. ; isto kao gornji, očuvanost 3, Coh. 7, 262, 290.
109. IMP C CONSTANTINVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
IOVI CONSERVATORI AVGG NN | Δ
SIS ; Jupiter stoji okrenut nalijevo, drži kuglu i koplje, pored njegovih nogu nalazi se orao koji u kljunu drži vjenčić, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 264, 309.
110. CONSTANTINVS AVG; glava okrenuta nadesno s diademom, natpis s prekidom.
PROVIDENTIAE AVGG
SMTSr ; vrata iznad kojih se nalaze dva tornjića i zvijezda, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 281, 454.

111. IMP CONSTANTINVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
SOLI INVICTO COMITI $\frac{A|E}{(-?)}$; božanstvo stoji okrenuto nadesno s plaštem i zrakastom krunom, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 289, 511.
112. CONSTANTINVS AVG; poprsje okrenuto nalijevo u oklopu, drži štit i koplje, natpis s prekidom.
VICT LAETAE PRINC PERP $\frac{VOT}{P R}$
 $\frac{ASIS}{.}$; dvije Pobjede stoje, između njih je oltar iznad oltara se nalazi štit sa natpisom AE, očuvanost 2, Coh. 7, 294, 570.
113. CONSTANTINOPOLIS; žensko poprsje okrenuto nalijevo sa šljemom i žezlom, natpis s prekidom.
bez legende
 $\frac{CONSR}{}$; $\frac{CONSTA}{}$; $\frac{BSIS}{}$; $\frac{SMAL}{}$;
Pobjeda stoji okrenuta nalijevo, drži žezlo i oslanja se na štit, AE, Coh. 7, 326, 21.
114. VRBS ROMA; žensko poprsje okrenuto nalijevo sa šljemom i plaštem, natpis s prekidom.
bez legende
 $\frac{TSIS}{}$; vučica okrenuta nadesno, ispod nje Romul i Rem, iznad vučice dvije zvijezde, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 330, 17; S. 235, 3794.
115. IVL CRISPVS NOB C; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis s prekidom.
CAESARVM NOSTRORVM $\frac{VOT}{V}$
 $\frac{ASIS^*}{}$; lovor-vijenac, natpis bez prekida, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 342, 34.
116. IVL CRISPVS NOB C; isto kao gornji.
CAESARVM NOSTRORVM $\frac{VOT}{X}$
 $\frac{ESIS^*}{}$; isto kao gornji, očuvanost 2, Coh. 7, 342, 44; S. 237, 3818.
117. IVL CRISPVS NOB C; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem, natpis s prekidom.
PROVIDENTIAE CAESS $\frac{ESIS}{}$; vrata sa dva tornjića i jednom zvijezdom, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 351, 119.
118. CONSTANTINVS IVN NOB C; glava okrenuta nadesno s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
CAESARVM NOSTRORVM $\frac{VOT}{V}$
 $\frac{ESIS^*}{}$; lovor-vijenac, natpis bez prekida, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 368, 31.

119. CONSTANTINVS IVN NOB C; poprsje okrenuto nalijevo u oklopu s lovor-vijencem, natpis bez prekida.

CAESARVM NOSTRORVM VOT VOT
X X
Δ SIS TBSVI ; lovor-vijenac, natpis bez prekida, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 369, 40.

120. VIC CONSTANTINVS AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu sa diademom.

GLORIA EXERCITVS |
(—?) ; dva vojnika stoje okrenuti jedan prema drugom, drže koplje i oslanjaju se na štit, između njih nalazi se vojnički znak, natpis s prekidima, AE, očuvanost², Coh. 7, 378, 118.

121. CONSTANTINVS IVN NOB C; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem, natpis bez prekida.

GLORIA EXERCITVS | | | |
CONSR. ; .ESIS. ; *ESIS ; RQS
| | | |
RQS ; SMANΔ SMKΔ ; SMNT ;
isti kao gornji samo se između vojnika nalaze dva vojnička znaka, Coh. 7, 378, 122. Tabla II, br. 14.

122. CONSTANTINVS N C; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem, natpis s prekidom.

GLORIA EXERCITVS |
PCONSR ; isto kao gornji, Coh. 7, 378, 124.

123. DN CONSTANS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i diademom, natpis s prekidom.

FEL TEMP REPARATIO |
KSIS(K?) , Feniks okrenut nadesno sa zrakastim krugom oko glave. stoji na kugli, natpis bez prekida, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 408, 21; S. 241, 3877.

124. DN CONSTANS PF AVG; isto kao gornji.

FEL TEMP REPARATIO |
TSISA ; isto kao gornji samo Feniks stoji lomači, Coh. 7, 408, 22; S. 241, 3878.

125. CONSTANS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i diademom.

GLORIA EXERCITVS |
BSIRM ; dva vojnika stoje okrenuti jedan prema drugom, drže koplje i oslanjaju se na štit, između njih nalazi se vojnički znak, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 413, 54.

126. FL IVL CONSTANS AVG; isto kao gornji.

GLORIA EXERCITVS |
SMKI ; isto kao gornji, Coh. 7, 413, 57.

127. DN CONSTANS PF AVG; isto kao gornji.

GLORIA EXERCITVS | |
CONSTA ; R(F?)S ; isto kao gornji, Coh. 7, 413, 59.

128. CONSTANS NOB CAES; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem.
 GLORIA EXERCITVS |
 SMTSB ; SMTSΔ ; isto kao gornji ali između vojnika nalaze se dva vojnička znaka. Coh. 7, 413, 69. Tabla II, br. 15.
129. CONSTANS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i diademom.
 VICTORIAE DD A VGG QNN | | |
 ASIS ; SMTSA ; (—?) ; dvije Viktorije idu jedna drugoj u susret, svaka drži podignut vjenčić, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 431, 176.
130. DN CONSTANTIVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s diademom, iza glave slovo A, natpis s prekidom.
 CONCORDIA MILITVM |
 ASIRM ; Konstancije u vojničkom odijelu stoji i u svakoj ruci drži vojnički znak, natpis s prekidima, AE, očuvanost, 3, Coh. 7, 439. 3.
131. DN CONSTANTIVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i diademom, iza glave slovo Δ.
 FEL TEMP REPARATIO | | |
 ASIRM ; ASIRM(—) ; CONSTA ;
 (—?) ; vojnik ide nalijevo, drži štit i koplje te je srušio neprijatelje s konja, na zemlji se nalazi jedan štit, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 446, 44.
132. DN CONSTANTIVS PF AVG; isto kao gore.
 FEL TEMP RAPARATIO | | |
 ASISS ; SIS ; (—?) ; isto kao gore, Coh. 7, 447, 45.
133. FL IVL CONSTANTIVS NOB C; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i lovor-vijencem.
 GLORIA EXERCITVS |
 SMKE dva vojnika stoje okrenuti jedan prema drugom, drže koplje i oslanjaju se na štit, između njih nalazi se vojnički znak, natpis s prekidima, AE, očuvanost 3, Coh. 7, 455, 92; S. 243, 3887.
134. CONSTANTIVS AVG; glava okrenuta nadesno s diademom.
 GLORIA EXERCITVS |
 SMA(N?)Δ ; kao gornji, Coh. 7, 455, 95; S. 244, 3898.
135. FL IVL CONSTANTIVS NOB C; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem, natpis bez prekida.
 GLORIA EXERCITVS | | | |
 SMKA ; SMKB ; ΔSIS. ; SMHr ;
 isto kao gornji samo se između vojnika nalaze dva vojnička znaka, Coh. 7, 455, 104; S. 243, 3886. Tabla II, br. 16.

136. FL IVL CONSTANTIVS NOB C; poprsje okrenuto nalijevo s plaštem i lovor-vijencem, natpis bez prekida.
 PROVIDENTIAE CAESS |
 SMKΛ; otvorena vrata iznad kojih se nalaze dva tornjića i jedna zvijezda, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 465, 167; S. 243, 3884.
137. DN CONSTANTIVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s diademom.
 SPES REIPVBLICE |
 BSIRM; Konstancije u vojničkom odijelu stoji okrenut nalijevo, drži kuglu i koplje, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 468, 188; S. 244, 3911.
138. CONSTANTIVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s lovor-vijencem.
 VICTORIAE DD Q AVGG NN | | | D
 .AQS; .ASIS: (—?); dvije Viktorije stoje jedna prema drugoj i drže vjenčić i palminu grančicu, AE, očuvanost 2, Coh. 7, 484, 293; S. 244, 3899.
139. DN FL CL CONSTANTIVS NOB CAES; poprsje okrenuto nadesno s plaštem, natpis bez prekida.
 FEL TEMP REPARATIO .S. |
 SMKΛ; vojnik ide nalijevo, drži štit i koplje te je srušio neprijatelja s konja, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 8, 32, 8.
140. DN CONSTANTIVS IVN NOB C; isti kao gornji.
 FEL TEMP REPARATIO |
 SIS; isti kao gornji, Coh. 8, 32, 10.
141. DN IVLIANVS NOB C; isti kao gornji.
 FEL TEMP REPARATIO M |
 SIS; isti kao gornji, Coh. 8, 45, 13; S. 249, 3963.
142. DN IVLIANVS NOB C; poprsje okrenuto nadesno s plaštem, glava bez ukrasa.
 SPES REIPVBLICE |
 (—?); Julijan u vojničkom odijelu stoji okrenut nalijevo, drži kuglu i koplje, AE, očuvanost 2, Coh. 8, 48, 42.
143. DN FL CL IVLIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nalijevo u oklopu i sa šljemom, drži štit i koplje.
 bez legende VOT
 X
 MVLT
 XX
 CVZ(Γ?); lovor-vijenac, AE, očuvanost 2, Coh. 8, 62, 151; S. 249, 3974.

144. DN IOVIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i diademom, natpis s prekidom.
 bez legende VOT
 V
 MULT
 X
 ASIRM ; lovor-vijenac, AE, očuvanost 2, Coh. 8, 79, 35; S. 250, 3987.
145. DN VALENTINIANVS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno s plaštem i diademom.
 SECVRITAS REIPVBLICAE $\overline{F | M}^*$
 ASISC ; Viktorija ide nalijevo, drži vjenčić i palminu grančicu, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 8, 92, 37; S. 252, 4003.
146. DN VALENS PF AVG; poprsje okrenuto nadesno u oklopu s diademom, natpis s prekidom.
 GLORIA ROMANORVM |
 ASISC ; Valens u vojničkom odijelu ide nadesno, drži vojnički znak, iza njega je zarobljenik, natpis s prekidom, AE, očuvanost 2, Coh. 8, 103, 11; S. 253, 4017.

Iz gornjega je opisa vidljivo da mnogi komadi nose oznake raznih kovnica pa smatramo da bi bilo uputno nešto i o njima reći.

Rimski novci sve do Klaudija II (268—270.) nemaju oznaka kovnica, odnosno mjesta gdje su kovani. Tek od ovog vremena javljaju se oznake ali i te veoma oskudno, jer kovnice stavljaju samo jedno slovo, početno slovo mjesta kovnice te ga je teško dešifrirati. Od Aurelijana (270—275.) pa do Dioklecijana, odnosno do njegove poznate novčane reforme 293. god. na novcima se pojavljuju oznake kovnica od nekoliko slova, pa je time ustanovljavanje mjesta kovanja olakšano. Tek od ove godine sve su kovnice morale stavljati svoje oznake. Ovaj je sistem bio u upotrebi sve do Teodozija I (378—395.), odnosno do 387. godine. Uz oznake kovnica često se stavljaju i oznake pojedinih radionica koje su bile u sastavu kovnice.

U vrijeme Augusta radila je kovnica u Rimu sve do 12. god. p. n. e. kada ju je August premjestio u Lugdunum (Lion), gdje su kovani novci sve do pred kraj vladavine Tiberija. Kaligula je kovnicu premjestio ponovo u Rim. Kada je Neron stupio na vlast ponovo daje pravo kovanja zlatnog i srebrnog novca senatu. Kasnije, Neron je to pravo senatu oduzeo, te je senat mogao nastaviti kovanjem novca samo od neplemenitih metala. Senat kuje sestercije i dupondie od orihalka koji na aversu imaju lik imperatora sa zrakastom krunom dok as, semis i kvadrans su kovani od bakra i na aversu imperator ima na glavi lovor-vijenac. Poslije smrti Nerona pa sve dok Vespazijan nije učvrstio svoju vlast, novci se kuju u Germaniji, Africi, Galiji i Španiji. Vespazijan je u početku kovao novce u Antiohiji, Bizantu, Taraku, Akvileji i Lugdunumu, ali je kasnije naredio da prestanu s radom, te je radila samo kovnica u Rimu. Ovakovo je stanje ostalo sve do smrti Komoda (177—192.). U vrijeme nereda poslije smrti Komoda pa sve do Septimija Severa (222—235.) nema nikakvog reda u kovanju novaca te su osnovane kovnice u raznim gradovima. Septimije Sever opet je kovao

u Rimu, ali je ipak ostavio da radi kovnica u Antiohiji. U vrijeme Gordijana III (238—244.) otpočela je radom kovnica u Viminaciumu. U vrijeme nemira i unutrašnjih potresa rimskoga carstva, od Valerijana (253—260.) pa na dalje osnovane su mnogobrojne carske kovnice diljem cijelog rimskog imperija, te rade u Antiohiji, Serdici, Kiziku, Viminaciumu, Lugdunumu, Sisciji, Arelatu, Mediolanumu, Ticinumu itd. Nakon velike novčane reforme koju je 296. god. izvršio Dioklecijan, carske kovnice su radile u Lugdunumu, Ticinumu, Sisciji, Serdici, Tesaloniki, Herakleji, Nikomediji, Antiohiji, Kiziku, Aleksandriji, Londiniumu, Augusti Trevorumu i Kartageni, a od Konstantina radila je i kovnica u Sirmiumu.

Na teritoriji Jugoslavije radile su i kovale novce od zlata i srebra kovnice u Sisciji i Sirmiumu, a od neplemenitih metala obje spomenute kao i kovnica u Viminaciumu.

Kako je vidljivo iz opisa novaca, najveći broj komada kovan je u kovnici u Sisciji, i to čak 21 tip sa raznim legendama. Da je pronađen toliki broj komada kovan u Sisciji zapravo i nije ništa čudnovato, jer je kovnica bila veoma blizu kraja gdje su novci pronađeni, odnosno gdje su bili u prometu. Kovnica u Sisku radila je oko 125 godina i proizvela je mnogo novaca u tome prilično dugom vremenskom periodu. Kovnica u Sisku je vjerovatno otpočela radom između 259. i 262. godine te je radila od Galijena i kovala je sve do Teodozija I (378—395.) koji ukida kovnicu zbog toga što je cijela Panonija bila na udaru neprijatelja. U Sisciji kovali su se novci od svih vrsta metala i bili su u opticaju po cijelom rimskom carstvu. Kovnica je označavala novce koje je proizvela oznakama: S, SIS, SISC, uz dodatak oznake oficine u kojoj su se proizvodili: A, B, Γ, Δ, E. Da bi se oficine (radionice) između sebe razlikovale, odnosno njihove emisije, dodavane su još razne druge oznake kao zvijezdica, točka, palmina grančica, lovor-vijenac i drugi.

U ovoj kovnici kovali su novce: Galijen, Salonina, Klaudije II, Kvintilijan, Aurelijan, Severina, Tacitus, Florijan, Probus, Karus, Numerijan, Karinus, Magna Urbika, Julijan I, Dioklecijan, Maksimijan Herkul, Konstancije I, Teodora, Helena, Maksimijan Gal, Galerija, Sever II, Maksiminus II, Licinije I i II, Konstantin I, Fausta, Krispus, Delmacije, Konstantin II, Konstans, Konstancije II, Vetrario, Magnencije, Decencije, Konstancije Gal, Julijan II, Jovijan II, Valentinijan I, Valens, Gracijan, Valentinijan II, Teodozije i Flacila.

Druga po značaju bila je kovnica Sirmium. Nju je osnovao Konstantin I te je uz manje prekide radila sve do 395. god. kada prestaje s radom, barem u onom smislu koji mi imademo o pojmu rimske konice novaca.

Nakon što se Konstantin obračunao s Maksencijem (312.) a Licinije s Maksiminom (313.) cjelokupna vlast ostala je u rukama Konstantina i Licinija. Već iduće 314. došlo je do napetih odnosa zbog podjele teritorija, te je došlo do sukoba legija kod Vinkovaca (Cibalae). Nakon te bitke Licinije se povukao s vojskom na jug, te dočeka Konstantina koji ga je slijedio, kod Adrijanopolja. Nakon bitke, koja je vjerovatno i opet ostala neodlučna, dođe do primirja. Na zahtjev Konstantina, Licinije odstupi sav svoj dio teritorija u Evropi osim Trakije i obala Crnog mora. Već od godine 314., kada je Licinije odstupio od Vinkovaca, Konstantin mu je oduzeo

pokrajinu Panoniju Inferior s glavnim gradom Sirmiumom. Iz ovog grada je Konstantin vodio borbu protiv Licinija sve dok ga nije uklonio s vlasti, te ostao kao jedini vladar rimskog imperija. U to vrijeme je grad postao veliki vojnički i politički centar, pa je osnovana i kovnica novaca. Godina osnivanja nije točno poznata ali se uzima da je ustanovljena najkasnije 324. godine, i da je radila do 395. god. Kovnica nije kontinuirano radila nego je rad prestajao pa se ponovo obnavljao. U ovoj su kovnici kovali novce: Konstantin I, Faustina, Helena, Krispus, Konstans, Konstantin II, Konstan- cije II, Konstan- cije Gal, Julijan II, Jovijan, Valentinijan I, Valens, Gracijan, Valentinijan II, Teodozije I, te njegovi sinovi Arkadije i Honorije.

Kovnica je kovala zlatni novac (solidus), srebrni (miliarense i silikve) i bakarni (majorina, centenional i polucenentional). Kovnica je imala oznaku: SIR, SIRM, uz dodatke podataka o oficinama.

Treća je kovnica bila u Viminaciumu (Kostolac), u glavnom gradu provincije Gornje Mezije. Nakon što je Gordijan III (238—244.) dodijelio Viminaciumu naziv kolonije, osnovao je i kovnicu. Kovnica je radila do Galijena (254—268.). Kovnica je vjerovatno otpočela radom 239. god. U njoj su kovani novci od bakra i orihalka. Na reversu se nalazi personifikacija kolonije Viminaciuma u obliku ženske figure sa raširenim i spuštenim rukama koja stoji između lava i bika, simbola mezijskih legija. U legendi se nalazi oznaka da je kovan u Viminaciumu: PMS COL VIM i oznaka godine kovanja sa AN. Kovnica je radila 16 godina, pa i novac imade oznake AN I do AN XVI. Ovje su kovali: Gordijan III, AN; I, II, III, IV, V, Filip I i II, AN: III, IV, V, VI, VIII, IX, XI, Otacilija, AN:

VIII, X, XI, Trajan Decije, AN: X, XI, XII, Etruscila, AN: XI, XII, XIII, Herenije, AN: XI, XII, Hostilijan, AN: XII, XIII, Trebonijan Gal, AN: XII, XIII, XIV, Voluzijan, AN: XII, XIII, Emilijan, AN: XII, XIV, XVI, Valerijan, AN: XII ?, XIV, XV, Marinijana, AN: XV, XVI, Galijen, AN: XVI.

U kovnici je izrađeno oko 200 različitih varijanata. Naročito su rado primani u prometu i izvan Mezije novci kovani od I do IX godine.

U vrijeme Trajana, Hadrijana i Marka Aurelija (98—180.) kovani su takozvani rudnički novci. Oni su vjerovatno trebali zadovoljiti potrebe rudnika za sitnim novcem ili okolicu u kojoj su se nalazili rudnici. Na tim novcima su bile legende imena rimskih provincija Panonije, Dalmacije, Norika i Dardanije. U ovim su provincijama Rimljani vršili eksploataciju rudnika te su rudama snabdijevali pojedine radionice. Rudnici su ili izdavani pod zakup ili su bili pod carskom upravom. Imali su zvaničan naslov METALLVM, koji se dodavao uz ime provincije u kojoj su se nalazili. Tako METALLVM, koji se dodavao uz ime provincije u kojoj su se nalazili. Tako METALLVM PANNONICVM, DELMATICVM, DARDANICVM i NORICVM. Međutim metallum se dodavao i uz imena pojedinih imperatora: VLPIANVM (Ulpie Traian), AELIANVM (Aelie Hadrian), AVRELIANVM—AVRELIANIS (Aurelie). Ovi su novci dosta rijetki i nadasve interesantni. Cohen ih donosi u drugoj knjizi i to za Trajana: 32, 138; 33, 139; 37, 180; 37, 181; 38, 182; 38, 183; za Hadrijana: 115, 120; 115, 121; 186, 962; 234, 1514; 235, 1515 (to je zapravo novac Aurelija), 235, 1516; 235, 1517 (to je možda novac Antonina Pia), i za Antonina Pia: 405, 1264.

Na novcima koji se sada objavljuju nalaze se slijedeće oznake kovnica: XI, Γ, S, C*, *T,* Q, P, A — — Z, AQS, PLON, KA, KAB, KAΔ, KAϵ, KHF; TSA, TSA, TSrVI, TBSVI, TS, SIS, ASIS, BSIS, ASIS*, ϵSIS,

ESIS, * ESIS, K SIS (K?), PSISA ΔSIS, ASISΣ, ASIS, ΔSIS, ASISC, ΔSISC, XXI, XXI XXIP, XXIV, XXIO; CONST, CONSTA, PCONST, gCONST;; ASIRM, BSIRM; SMTST, SMTSB, SMTSA, SMT SMTSA; SMAL; SMANA, SMANAΔ; SMKAΔ, SMKI, SMKE, SMKB, KVZ (T?); SHMΓ; RQS; R R S; R(F?) S;

U polju se nalaze ove oznake: XI, I, Q, *, ,P, M, B, Δ, A, D, 'S'.

Iz ovoga je popisa vidljivo da je najveći broj različitih oznaka iste kovnice iz Siska čak 21, dok s druge strane upravo začuđuje malen broj iz Mitrovice, svega dvije. Iz gornjega je vidljivo da su novci kovani u ovim kovnicama: Siscija, Kartagena, Tesalonika, Konstantinopolis, Viminacium, Aleksandrija, Antiohija, Kizik, Rim, Herakleja, Sirmium, Ticinum?, Akvileja, i Londinium. Ovdje smo nabrojali četrnaest kovnica za koje znademo da su ih kovale, dok za neke koje nose oznake u polju ili su označene samo jednim slovom nismo potpuno sigurni. Ovih 146 rednih brojeva, odnosno 176 komada, kovano je u najmanje 14 kovnica što je znak da su novci dolazili sa raznih strana putem trgovine i legionara koji su ih sobom donosili.

Možda bi bilo interesantno pogledati i reverse na ovim novcima, odnosno što nam kazuju njihovi tekstovi. Ovdje se neće otkriti ništa novo, jer je to uglavnom sve poznato, ali ćemo barem znati nešto o preokupacijama pojedinih rimskih imperatora ili o vremenu u kome su novci nastali. Reversi na rimskim novcima stoje u službi države i vladara i kroz njih se objavljuju namjere, pobjede, odnosi u društvu i vojsci, te se zapravo može reći da je novac bio kao jedno od sredstava propagande. Ovdje će se citirati reversi vladara od kojih se u zbirci nalazi više od 3 komada:

Valerijan

ANNONA AVGG
APOLINI CONSERVA
ORIENS AVGG
RESTITVTOR ORBIS
VICTORIA AVGG

Galijenus

ABVNDANTIA AVG
AEQVITAS AVG
DIANAE CONS AVG
FELICI AVG
FIDES MILITVM
FORTVNA REDVX
LIB AVG
MARTI PACIFERO
PAX AVG
PAX PVBLICA
PIETAS AVG
PROVI AVG
PROVID AVG
PVDICITIA
VBERITAS AVG
VICTORIA GERM

VIRTVS AVG
PMS COL VIM

Klaudije II

CONSECRATIO
FORTVNA RED
GENIVS EXERCI
MARS VLTOR
ORIENS AVG
SPES PVBLICA
VBERITAS AVG

Aurelijan

CONCORDIA MILITVM
FIDES MILITVM
FORTVNA REDVX
IOVI CONSER
ORIENS AVG
PAX AVGVSTI
RESTITVTOR ORBIS

Probus

ADVENTVS AVG
CLEMENTIA TEMP
CONCORDIA AVG
CONCORDIA MILITVM

RESTITVT ORBIS
SALVS AVG
SOLI INVICTO

Maksimijan Herkul

CONCORDIA MILITVM
GENIO POPVLI ROMANI

Galerije

GENIO AVGVSTI
GENIO POPVLI ROMANI

Licinije

GENIO AVGVSTI
IOVI CONSERVATORI
IOVI CONSERVATORI AVGG NN

Konstantin I

BEAT TRANQLITAS
BEATA TRANQVILLITAS
DN CONSTANTINI MAX AVG
CLORIA EXERCITVS
IOVI CONSERVATORI
IOVI CONSERVATORI AVGG NN
PROVIDENTIAE AVGG
SOLI INVICTO COMITI
VICT LAETAE PRINC PERP

Krispus

CAESARVM NOSTRORVM
PROVIDENTIAE CAESS

Konstancije II

CAESARVM NOSTRORVM
GLORIA EXERCITVS

Konstans

FEL TEMP REPARATIO
GLORIA EXERCITVS
VICTORIAE DD AVGG Q NN

Konstancije II

CONCORDIA MILITVM
FEL TEMP REPARATIO
GLORIA EXERCITVS
PROVIDENTIAE CAESS
SPES REPVBLICE
VICTORIAE DD AVGG Q NN

Julijan

FEL TEMP REPARATIO
SPES REIPVBLICE

U zbirci se, kako je to iz opisa vidljivo, nalaze novci koje su kovali razni vladari, a sada dajemo informaciju i o broju komada, naravno, uz podatke tko ih je kovao: Rod Junija 1, August 1, Germanikus 1, Klaudije I 2, Neron 1, Tito 1, Trajan 3, Hadrijan 2, Sabina 1, Antonin Pije 1, Faustina st. 2, Marko Aurelije 2, Faustina ml. 1, Komod 1, Septimije Sever 1, Karakala 2, Elagabal 1, Aleksandar Sever 1, Gordijan III 1, Filip st. 1, Trajan Decije 1, Trebonijan Gal 2, Voluzijan 1, Valerijan 5, Galijen 20, Salonina 1, Viktorinus 1, Tetric 1, Klaudije II 8, Aurelijan 9, Severina 1, Tacit 1, Probus 8, Karus 1, Numerijan 1, Karinus 2, Dioklecijan 1, Maksimijan Herkul 3, Galerije 3, Licinije 4, Konstantin I 19, Konstantinopolis 1, Urbs Roma 1, Krispus 3, Konstantin II 13, Konstans 11, Konstancije II 19, Konstancije Gal 2, Julijan II 3, Jovijan 1, Valentinijan 1 i Valens 1.

Već smo prije rekli da posjedujemo jednu malenu listu o pronađenim rimskim novcima u Baranji. Istina, ona nije potpuna, te će se vremenom popunjavati novim podacima, ali i uz taj novi dodatak vjerujemo da se slika koju sada imademo neće mnogo izmjeniti.

Mjesto nalaza	K O V A N J E			
	od		do	
Batina	Junija	60. p. n. e.	Valens	364—378
Darda	Urbs Roma	330	Valens	
Dragojlov brijeg	Gordijan	238 — 244	Valens	
Kopačevo	Tiberije	14 — 37	Arkadije	383—408
Kotlina	Hadrijan	117 — 138	Valens	
Lug	S. Sever	193 — 211	Gracijan	367—383
Popovac	Aurelijan	270 — 275	Gracijan	
Vardarac	Konstancije II	337 — 361	Gracijan	
Zmajevac	Klaudije I	41 — 54	Arkadije	

I ako je popis nepotpun iz njega se ipak može izvući nekoliko zaključaka. Vidljivo je da je u Baranji vjerojatno bio veliki broj rimskih logora pomoćnih četa, utvrđenja i stražarskih mjesta duž limesa. Moramo dodati da su nam u Baranji poznati još neki rimski lokaliteti, ali nemamo podataka, da li su i na tim lokalitetima pronađeni novci i kakovi a ako jesu, neznamo iz kojeg vremena potječu.

Poznato nam je da je već starija literatura identificirala Batinu sa Ad Militare i da je to vjerojatno bio logor pomoćnih četa. I ako znademo da su tu Rimljani još u 1. st. n. e., neznamo da li se to dogodilo odmah nakon završenog Panonsko-dalmatinskog ustanka (6. — 9.). Poznato je da je 10. godine Ilirik podijeljen na Illyricum Superius i Illyricum Inferius. Da li je već u sklopu tih zbivanja izvršeno zaposjedanje obrambenih točaka koje su čuvale prijelaze sa lijeve na desnu obalu Dunava. I opisani novci nam daju naslutiti da je zauzimanje obrambenih položaja kod Batine moralo biti rano, kao i kod Zmajevca i Kopačeva, te bi i ovi podaci potvrđivali ostale izvore. Ako je to tako, onda je Batina imala i veoma značajnu ulogu u vrijeme Domicijanovog suebsko-sarmatskog rata, jer je ratište bilo i oko ušća Drave u Dunav. O važnosti Batine govore nam i arheološki podaci kao što su obilati ostaci građevinskog materijala: žbuke, crijepa i opeka kao i opeka sa oznakama vojničkih radionica, keramike i velika količina novaca. Po našem mišljenju Ad Militare (Batina) imala je istu ulogu kao i Teutoburgium (Dalj), za koji se znade da su u njemu boravili dijelovi rimskih legija.

Već je starija literatura tvrdila da su u Baranji postojale tri ceste: jedna je išla tik uz desnu obalu Dunava, pa je Dravu prelazila istočno od Murse (Ad Labores, današnji Nemetin), druge dvije da su polazile iz Murse i da su se sve tri sastajale kod Kozarca. U reambulaciji toga terena (Bulat, Spajić) doista je prije nekoliko godina pronađena cesta kod Kozarca koja je produžavala južno od Belog Manastira prema Mađarskoj granici.

Iz popisa je vidljivo da su sva navedena mjesta nalaza novaca dugo egzistirala, jer su svuda pronađeni novci Valensa, Gracijana ili Arkadija i da su Rimljani uložili mnogo truda i brige da bi ih održali zbog zaštite desne obale Dunava.

RÖMISCHE MÜNZEN AUS DER BARANYA

Die Baranya ist eine grosse Ebene, die sich zwischen den Flussläufen der Drau und der Donau erstreckt und im Norden bis zum Mecsek—Gebirge in Ungarn reicht. Ein Teil der Baranya gehört zu Ungarn, der andere zu Jugoslawien.

Durch den jugoslawischen Teil der Baranya zieht sich in der Länge von 20 km ein Bergrücken von Batina gegen Südwesten bis Beli Manastir hin. Seine grösste Breite ist 3 km, die höchste Spitze 243 m hoch. Das Gelände längs der Flussläufe der Drau und der Donau ist sumpfiges Überschwemmungsgebiet, das Land, das von den Überschwemmungen nicht erreicht wird, ist fruchtbarer Ackerboden.

Der Baranyaer Bergrücken, der zu jeder Jahreszeit passierbar ist, stellte von alters her einen guten Verbindungsweg vor und hatte eine dominante Lage in Bezug auf die Ebene und auf den Flusslauf der Donau. Deshalb war er seit dem Neolithikum durch alle historischen Epochen bis zum Mittelalter dauernd dicht besiedelt.

Dass dieser Bergrücken eine günstige strategische Position vorstellt, erfassten schon die Römer. Sie befestigten deshalb einige bedeutendere Punkte und beherrschten so alle Zugänge und Übergänge. Zu diesen Befestigungen ist auch der römische Stützpunkt an der Donau bei Batina zu zählen. Die Lokalität, »Gradac« genannt, ist seit langem durch archäologisches Material und Münzfunde bekannt. Da wir erfahren haben, dass einige Sammler aus Batina und der näheren Umgebung schon ganz hübsche Münzsammlungen zusammengebracht haben, waren wir der Ansicht, dass es interessant und nützlich sein könnte, diese Sammlungen zu veröffentlichen.

Als erste in dieser Reihe bringen wir die Sammlung des Lehrers Sandor Trost aus Kopačevo. Wir beabsichtigen in der Folge auch das numismatische Material der anderen Sammler aus der Baranya, so wie das Material des Osijeker Museums von diesem Terrain zu veröffentlichen.

Tabela I

1

2

3

4

5

6

7

8

Tabela II

9

10

11

12

13

14

15

16

